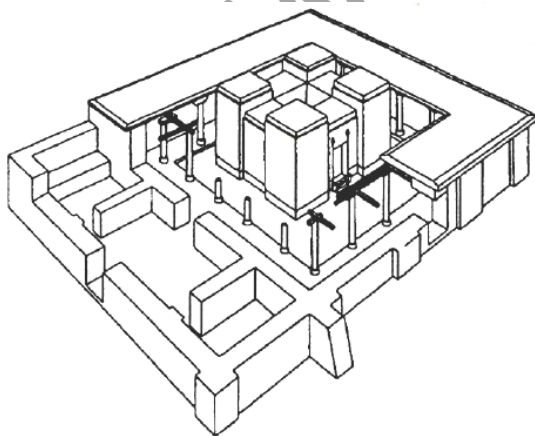
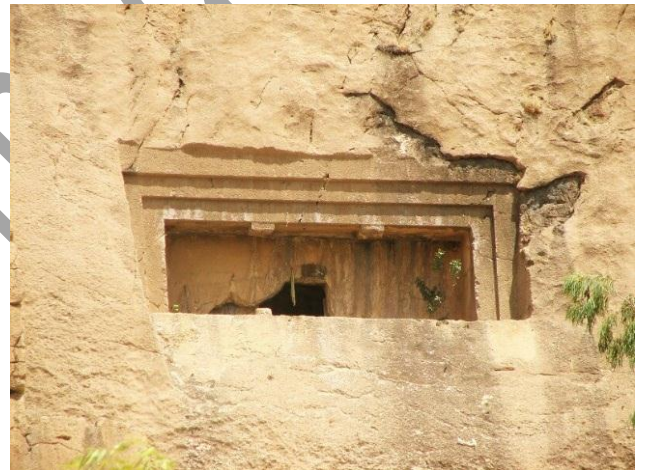
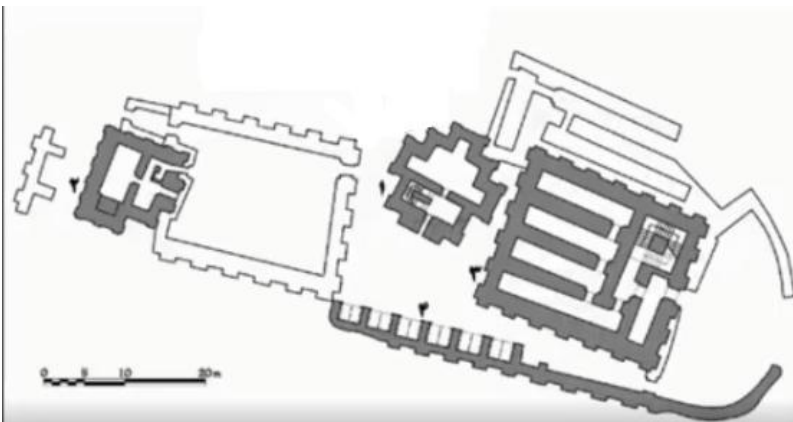
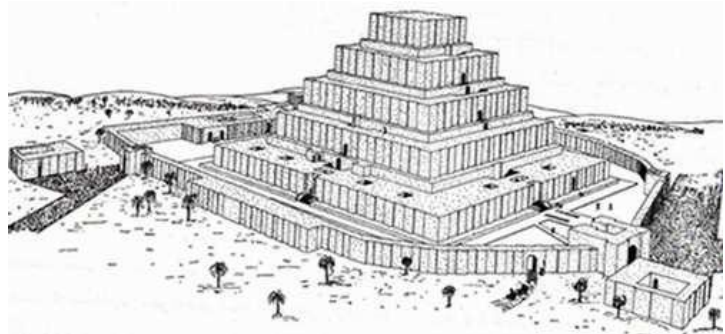
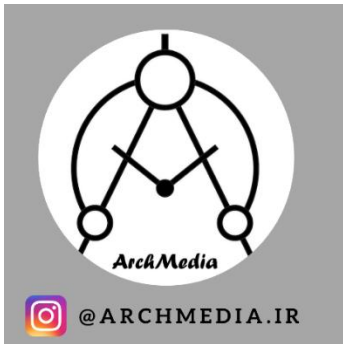

"معماری ایران پیش از اسلام : تمدن عیلامی ها (ایلامیان) - اورارتورها -

"مادها"

تمدن عیلامی (3200 ق.م – 639 ق.م) :

- تاریخ عیلام، آغازین بخش تاریخ ایران را تشکیل می دهد. آنان ساکنان دشت خوزستان و فارس در جنوب غربی ایران بودند. مرکز تمدن عیلام، شهر شوش است. از لحاظ هم زمانی، تمدن عیلامی ها تقریباً همزمان با شروع تمدن مصر¹ است. دوره های تاریخی تمدن عیلام به 4 دوره پیش ایلامی (افسانه ای) (3200-2700 ق.م)، عیلام (1600-2700 ق.م)، عیلام میانی (1500-1100 ق.م) و عیلام نو (1100-500 ق.م) تقسیم بندی می شود.

- عیلامیان مانند سومری ها به چند خدا باور داشتند که نام خدای اصلی آنها اینشوشیناک است که شهر شوش هم به اسم همین خدا نام گذاری شده است

دوره عیلام میانی :

- مهم ترین آثار این دوره محوطه باستانی (1) هفت تپه خوزستان و (2) زیگورات چغازنبیل هستند.

(1) هفت تپه – 1300 ق.م:

- محوطه باستانی هفت تپه در 15 کیلومتری جنوب شرقی شهر شوش (خوزستان) قرار دارد.
- در این منطقه، هفت تپه باستانی وجود دارد که در زمان پهلوی کشف شد.
- قدیمی ترین طاق ضربی شناخته شده جهان در این منطقه قرار دارد.

قدیمی ترین طاق ضربی جهان - سقف گوردخمه های استودانی

¹ شروع تمدن مصر، زمانیکه نارمسس، مصر علیا و مصر سفلی را متحد کرد، حدود 3100 ق.م است.

تمدن اورارتورها (860-590 ق.م):

- در سده های 8 و 9 ق.م، در اطراف دریاچه وان و در شهرهای آرزشگن و توشپا(در ترکیه امروزی)، اورارتورها با فرهنگی پیشرفته زندگی می کردند.
- شهرسازی اورارتورها، **تدافعی** بوده و معماری حکومتی آنها **دژ ساناانه** بوده است.
- شیوه اصلی نیارش اورارتورها، **تالار ستون دار** با **سقف تیرپوش مسطح** است؛ که بعدها توسط مادها و هخامنشیان الگوبرداری می شود.

▪ **مهمترین گونه های ساختمانی اورارتورها، معبد، کلاوه و دژ و سایت تپه حسنلو است. دژ، معماری دفاعی در پایتخت های آنهاست.**²

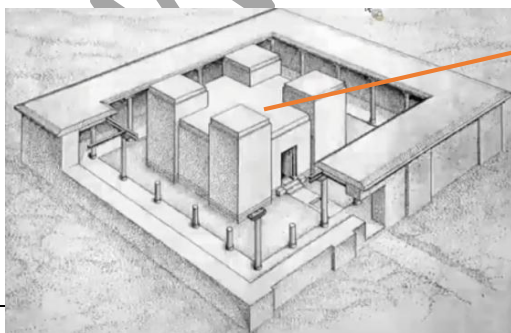
معبد اورارتوها :

- معبد اورارتورها دارای پلان 9 قسمتی درون گراست. به عبارتی :

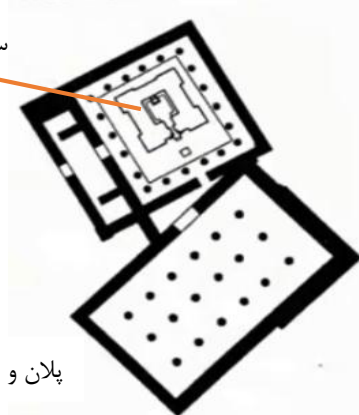
" پلان 9 قسمتی درون گرا، ابداع اورارتورهاست. "

معبد آلتین تپه :

- در این معبد، ساختمان معبد درون یک حیاط رواق دار قرار دارد.
- **تعریف رواق :** راهروی سرپوشیده ای که از یک یا هر دو طرف به فضای گشوده، باز است و جداره های ریتمیک (سلول وار) دارد.

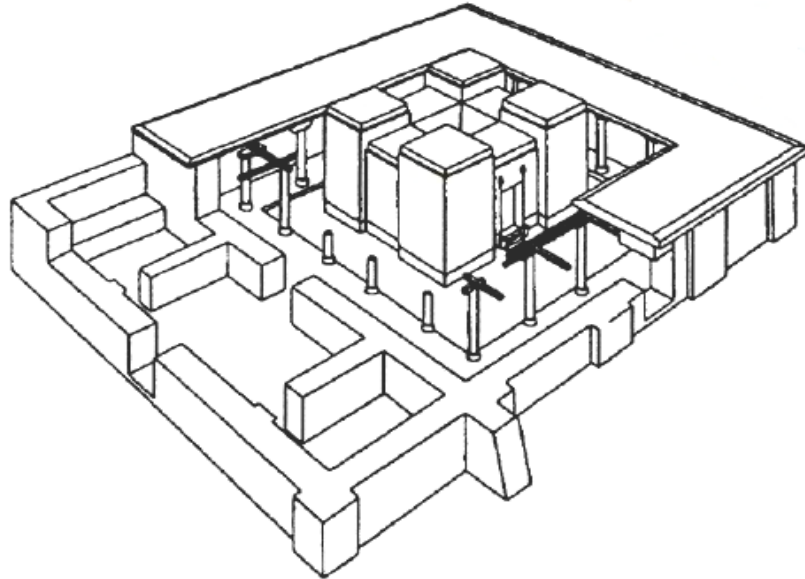

ساختمان معبد

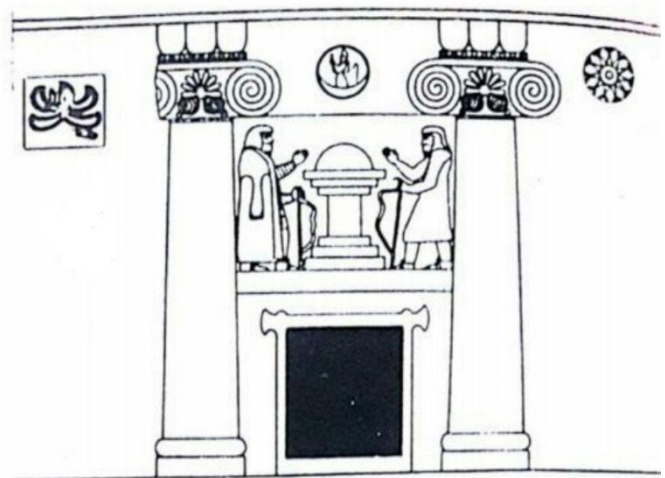
دژ، معبد

پلان و سه بعدی معبد آلتین تپه

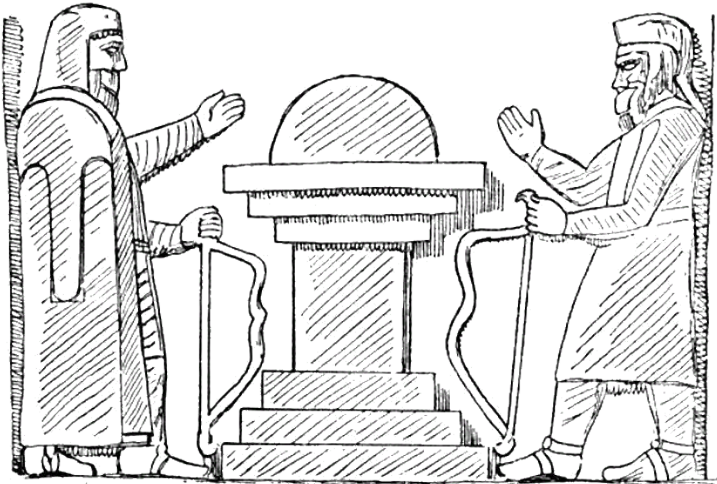

سه بعدی معبد آلتین

- مقبره قیزقاپان یا رباینده دختر – سلیمانیه عراق :
- دارای جفت ستون متصل و نماد تیرهای چوبی به صورت نقش درآمده؛ یعنی الوارهای چوبی را حجاری سنگی کرده اند.
- دارای ستون های شبه ایونیک هستند که خود این ستون های شبه ایونیک، ریشه در معماری چوبی دارند.
- نقش دو کمان دار در مقابل آتش نیز بالای در ورودی حجاری شده است.

نمای ورودی و نقش دو کمان دار در مقابل آتش

نقش شیر خورشید در بالای ورودی مقبره قیزقاپان

▪ نوشیجان تپه - ملایر همدان :

- بر فراز یک تپه طبیعی است. دارای دیوار حفاظتی است که شامل برج و بارو است. (برج و باروها به دو دلیل ایستایی و زیبایی ساخته شده اند).
- تپه نوشیجان دارای **تالار ستون دار** یا **آبادانا** می باشد. آبادانا، تالار ستون داری است به منظور اجتماعات و پذیرایی از افراد.
- **اولین ساختمان چلیپایی ایران را در تپه نوشیجان داریم^۳.**

نکته : "نیارش مادها، ترکیبی است از نیارش اورارتورها (سقف مسطح تیرپوش) و عیلامی ها (سقف تاق آهنگ)"

- در تپه نوشیجان نیز **نیارش ترکیبی** داریم؛ یعنی سقف منحنی در ساختمان قلعه^۴ و سقف تیرپوش مسطح چوبی در تالار ستون دار آن.
- در ساختمان آبادانای نوشیجان، دیوارهای پیرامونی از خشت و سقف تیر چوبی است.
- در معبد چلیپایی تپه نوشیجان از **نِغول** استفاده شده است.
- تونشستگی های دیوار را **نِغول** گویند؛ که هم تزئینی هستند، هم به دلیل سبک سازی دیوار و مصرف کمتر مصالح به کار می رو

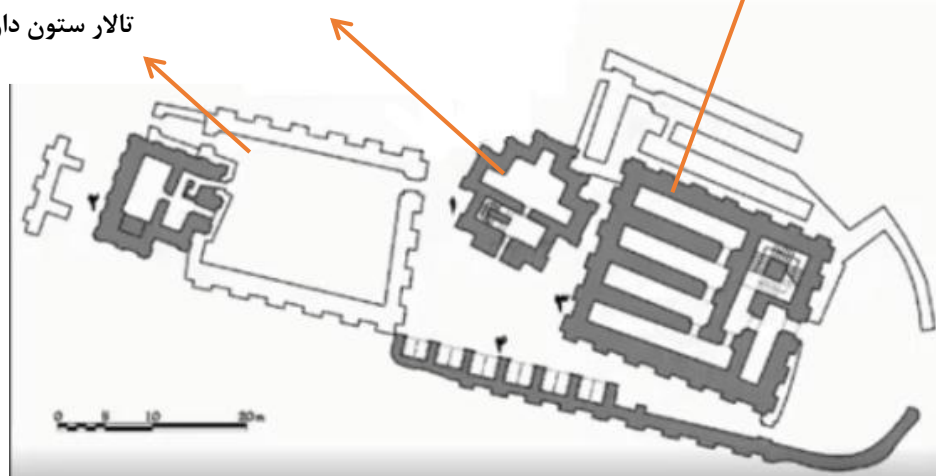
^۳بعدها در کاخ بیشاپور و مقبره شیخ عبدالصمد اصفهانی و در مدرسه ها و نیز استفاده می شود.

^۴طاق ها از نوع آجرچینی ضربی است.

قلعه با سقف طاق اهنگ

معبد چلیپایی-اولین ساختمان چلیپایی ایران

تالار ستون دار با سقف تیرپوش چوبی مسطح

پلان تپه نوشیجان

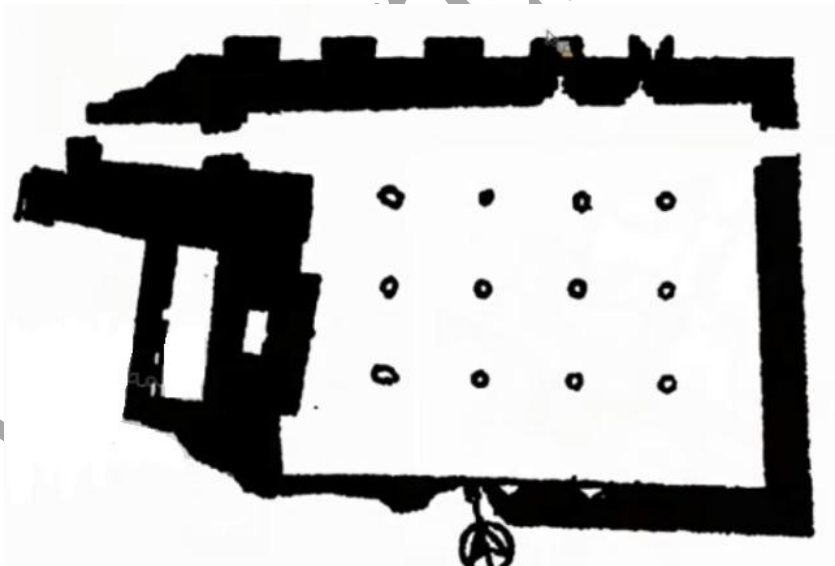

پلان و نمای معبد چلیپایی تپه نوشیجان

فضای داخلی و تزئینات معبد چلیپایی تپه نوشیجان

پلان آپادانای تپه نوشیجان